

Streszczenie

Impresje folklorystyczne w solowej twórczości fortepianowej Aleksandra Tansmana na podstawie wybranych dzieł: *Second recueil de mazurkas*, *Le tour du monde en miniature*, *Trois préludes en forme de blues*, *Sonate nr 5 à la mémoire de Béla Bartók* oraz *Visit to Israël*, *Dix Feuilletts de Voyage*.

Głównym przedmiotem badania niniejszej pracy są wybrane utwory fortepianowe Aleksandra Tansmana powstałe pod wpływem inspiracji folklorem: *Second recueil de mazurkas*, *Le tour du monde en miniatures*, *Trois préludes en forme de blues*, *Sonate nr 5 à la mémoire de Béla Bartók* oraz *Suite for piano: Visit to Israël*, *Dix Feuilletts de Voyage*.

Podstawowym zamierzeniem autora jest odnalezienie w twórczości Aleksandra Tansmana elementów muzyki etnicznej, związków z folklorem krajów różnych kontynentów. Autor pracy poddaje szczegółowej analizie wyżej wymienione kompozycje fortepianowe. Celem pracy jest również wykazanie związków dzieł Tansmana z muzyką folklorystyczną różnych zakątków świata. Do analizy wybrano utwory powstałe pod wpływem inspiracji folklorem polskim, hiszpańskim, egipski, włoskim, amerykańskim, żydowskim i orientalnym. Kolejnym celem jest przedstawienie rozwoju osobowości twórczej i języka muzycznego kompozytora.

Część artystyczną pracy stanowi zarejestrowane na dwóch płytach CD nagranie wybranych kompozycji Aleksandra Tansmana: *Second recueil de mazurkas*, *Le tour du monde en miniatures*, *Trois préludes en forme de blues*, *Sonate nr 5 à la mémoire de Béla Bartók* oraz *Suite for piano: Visit to Israel*, *Dix Feuilletts de Voyage*. Część teoretyczna zawiera szczegółowy opis zawartych na płycie utworów.

Rozdział pierwszy pracy poświęcony jest sylwetce Aleksandra Tansmana. Ukazane zostały poszczególne etapy życia artysty z uwzględnieniem czasu, miejsca i okoliczności powstania jego najważniejszych kompozycji. Rozdział został wzbogacony również o przedstawienie ogólnej charakterystyki twórczości, ze szczególnym uwzględnieniem dzieł fortepianowych. Przedstawia także obraz historyczno-kulturowy epoki, obraz krytyki muzycznej odnoszącej się do twórczości kompozytora oraz opis wydarzeń, które wpłynęły na ukształtowanie światopoglądu Aleksandra Tansmana. Wszystkie wyżej wymienione wątki autor niniejszej pracy rozwija w jej kolejnych etapach.

Drugi rozdział ilustruje sposób wykorzystania elementów folkloru polskiego w *Second recueil de Mazurkas*. Twórca, mimo iż wyjechał z Polski w bardzo młodym wieku

i długo przebywał poza granicami ojczyzny, wykazywał niezwykle zainteresowanie rodzimym folklorem, dając temu dowód w licznych kompozycjach. Ten etap pracy zawiera również opis innych dzieł inspirowanych folklorem polskim.

Rozdział trzeci zawiera analizę poszczególnych części *Le tour du monde en miniatures. Quinze feuillets de voyage* wraz z opisem wrażeń Aleksandra Tansmana z podróży dookoła świata, które stały się inspiracją do napisania tego cyklu.

Czwarty rozdział pracy poświęcony jest elementom muzyki jazzowej w twórczości kompozytora. Głównym tematem jest analiza sposobu wykorzystania motywów bluesowych w *Trois préludes en forme de blues*. Rozdział wzbogacony jest również o próbę ukazania źródeł inspiracji jazzowych.

Rozdział piąty dotyczy *Sonate nr 5 à la mémoire de Béla Bartók*, którą kompozytor napisał z okazji dziesiątej rocznicy śmierci prekursora folklorystyki. Rozdział zawiera opis przemian w formie sonatowej oraz próbę wyjaśnienia struktury formy mostowej, będącej kompozytorskim wynalazkiem Aleksandra Tansmana. Głównym tematem rozdziału jest jednak dogłębna analiza struktury formalnej wymienionego utworu.

Rozdział szósty przedstawia bogactwo zainteresowań artystycznych Aleksandra Tansmana. Ilustruje sposób wykorzystania folkloru żydowskiego w *Suite for piano: Visit to Israel, Dix feuillets de voyage*. Przedstawione też zostały wrażenia kompozytora z podróży do Izraela w 1958 roku. Wnikliwej analizie poddany został sposób połączenia muzyki żydowskiej z ówczesnymi tendencjami muzyki klasycznej.

Aby dopełnić obrazu wybranych utworów, autor niniejszej pracy opiera się na literaturze z zakresu historii muzyki, instrumentalistyki, wiedzy o instrumentach oraz kulturoznawstwa poszczególnych krajów.

Praca poprzedzona jest wstępem, a zakończona podsumowaniem wyników badań autora. Zawiera również streszczenie w języku angielskim, a także wykaz źródeł i spis utworów Aleksandra Tansmana.

Kompozycja treści poszczególnych rozdziałów łączy ze sobą w spójny sposób dwa wątki – historyczny i analityczny. W części historycznej ujęto sylwetkę kompozytora, cechy jego stylu muzycznego, a przede wszystkim twórczość fortepianową. W części analitycznej szczególną uwagę zwrócono na obecny stan badań, problematykę wykonawczą oraz zagadnienie analizy formalnej wybranych kompozycji.